

BEST PRACTICE

I D R Æ T S O R G A N I S A T I O N E N D A N S K V Æ R E S T E D S I D R Æ T

U D S A T T E I D R Æ T

BEST PRACTICE

UDSATTE IDRÆT

Udgivet af :

Idrætsorganisationen
Dansk Væresteds Idræt
Bødkervej 7, 2. tv.
7000 Fredericia
Tlf. 7592 4000
idvi@idvi.dk
www.idvi.dk

Redaktion:

Cliff Kaltoft, LVS
Line Hansen, LVS
Ulrik Korff, LVS

Tekst:

Line Hansen, LVS
Ulrik Korff, LVS

Layout og design:

Hanne Bennike, HR-Offset A/S

Fotos:

Ulrik Jantzen, Das Büro, www.dasburo.dk

Tryk:

HR Offset A/S, www.hr-offset.dk

ISBN: 978-87-992812-0-6

Oplag: 1000

Tal og statistikker er baseret på undersøgelser fra
"Idræt som redskab i det sociale arbejde" (2009).
Rapporten kan hentes på www.idvi.dk.
Bogen kan bestilles ved henvendelse til IDVI på
mail idvi@idvi.dk.

IDVI er et projekt under Landsforeningen af
VæreSteder, som er støttet af Socialministeriet via
FAI-programmet.

August 2011

BEST PRACTICE

U D S A T T E I D R Æ T

[INDHOLD]

Forord	5
Udsatteidræt = succes	8
Den danske model	9
Ingen undskyldninger	10
Særligt tilpassede idrætstilbud	10
De små skridts metode	11
9 principper for udsatteidrætten	12
Organisering	14
Flagskibe	16
De mange arrangementer	18
Opvisningshold	22
Brugerinddragelse	24
Kommunikationsstrategi	26
Ambassadører	28
Samarbejde og kommunale modeller	30
Positive oplevelser	32
Opgørelse af resultater	35
Status efter fire år	36
Fremtiden	39
IDVI 2011 - 2015	39

005 er det lykkedes for Landsforenin-
Væresteder og Idrætsorganisationen
Væresteds Idræt at igangsætte og
en egentlig idrætskultur på væreste-
dernes behandlingsinstitutioner og an-
stalter til socialt udsatte mennesker. Vi
sammen med værestederne og i tråd med
skriots metode udviklet en særlig måde
at idræt på, som integrerer idræts-
aktiviteter i de sociale tilbuds arbejde med
ulære brugernes lyst til forandring.
Udsatte mennesker har på linje med
og psykisk handicappede behov for til-
bud, der reelt gør det muligt for dem at
idræt.

2 og arbejdet med idræt på det sociale
har mere end noget andet bidraget til
at omverdenens syn på socialt udsatte
mennesker. Idræt er en anledning for socialt

[FORORD]

Siden 2005 er det lykkedes for Landsforeningen af VæreSteder og Idrætsorganisationen Dansk Væresteds Idræt at igangsætte og udbrede en egentlig idrætskultur på væresteder, boformer, behandlingsinstitutioner og andre tilbud til socialt udsatte mennesker. Vi har sammen med værestederne og i tråd med De små skridts metode udviklet en særlig måde at dyrke idræt på, som integrerer idrætsaktiviteterne i de sociale tilbuds arbejde med at stimulere brugernes lyst til forandring. Socialt udsatte mennesker har på linje med fysisk og psykisk handikappede behov for tilpasninger, der reelt gør det muligt for dem at dyrke idræt.

Idrætten og arbejdet med idræt på det sociale område har mere end noget andet bidraget til at ændre omverdenens syn på socialt udsatte mennesker. Idræt er en anledning for socialt udsatte til at vise, hvem de er, og hvad de rummer, ligesom idræt er en anledning for rigtig mange danskere til at møde de socialt udsatte i en tryk arena. Alle, der har været med til IDVIs arrangementer, alle lige fra H.K.H. Kronprins Frederik til de etablerede frivillige idrætsforeninger, der har samarbejdet med IDVI rundt i landet, har fået udfordret deres syn på socialt udsatte.

Den danske model har også vakt opsigt i en række europæiske lande, der med IDVI som forbillede nu selv er ved at skabe rammerne for særligt tilpassede idrætstilbud til socialt udsatte. Endvidere er der etableret et tæt internationalt samarbejde med henblik på dannelsen af et internationalt idrætsforbund under navnet Social Inclusion Games, ligeledes med Danmark i spidsen.

Den begejstring, som har båret succesen, bør tjene som en påmindelse til hele det sociale område og andre sektorer om, at det sociale arbejde ikke bare er noget, der kan tages let på, eller som kan betragtes som et alibi for ikke at gøre noget. IDVIs vækst og opbakningen til idrætten fra idrætsudøverne og vores medlemsklubber præsenterer en formidabel udfordring til vores samfund og vores politikere. For hvor vigtig og værdsat er dansk social innovation? Hvad betyder det for os som samfund, at vi kan indtage en uanfægtelig førsteplads i behandlingen af vores svageste samfundsborgere? Politikerne efterspurgte selv for fire år siden nye, effektdokumenterede indsatser i det kontaktskabende sociale arbejde, og fremtiden vil vise, hvordan succeserne og dermed de socialt udsatte, som har lagt sved og sjæl i værestedernes idrætsbevægelse, bliver honoreret.

I denne udgivelse fortæller vi om erfaringerne, udfordringerne og effekterne af et stykke socialt innovationsarbejde, som i særlig grad fortjener at blive taget seriøst.

A word cloud featuring various Danish sports and activities. The words are arranged in a non-uniform, overlapping manner. The colors of the words include red, orange, yellow, green, and blue. The words are of different sizes, with 'Fodbold' and 'Backga' being the largest. The background is plain white.

Bueskydning
Bowling
Minigolf
Mountainbike duathlon
Softball
Svømning
Dart
Fodbold
Høvdingebold
Floorball
Pet
Bordtennis
Stærk mand/kvinde
Backga

A word cloud featuring various sports and activities in Danish. The words are arranged in a non-uniform, overlapping manner. The largest word is 'Tandemcykling' in blue. Other prominent words include 'Atletik' in yellow, 'Golf' in red, 'Parkvolley' in green, and 'Klatring' in red. Smaller words include 'Badminton', 'Billard', 'Kroolf', 'Zumba', 'Fiskeri', 'Skak', 'mmon', 'Beachvolley', and 'canque'.

canque
Fiskeri
Zumba
mmon
Skak
Tandemcykling
Atletik
Golf
Badminton
Billard
Kroolf
Parkvolley
Beachvolley
Klatring

[UDSATTEIDRÆT = SUCCES]

Værestederne med LVS og IDVI i spidsen har skabt en idrætsbevægelse for en gruppe af mennesker, der ikke reelt har mulighed for at benytte eksisterende tilbud i den etablerede idrætsverden. Ved at integrere idræt i socialt arbejde for udsatte voksne har vi vist, at denne gruppe af mennesker kan mere, end de selv tror, og meget mere end det, alle andre tror. Sammen har vi skabt en idrætskultur, hvor idræt i stadig stigende grad bliver tænkt ind som et tilbud til brugerne, og hvor arbejdet med idræt giver helt nye perspektiver på frivillighed, brugerinddragelse og menneskelig vækst på væresteder, boformer og behandlingsinstitutioner landet over.

Effekterne af IDVIs arbejde er dokumenteret i rapporten "Idræt som redskab i det sociale arbejde" og indberettet til Rambøll Management og Servicestyrelsen. Formålet med Best Practice er at videreformidle de erfaringer, vi har høstet til gavn for udviklingen af fremtidens idrætstilbud til socialt udsatte. For hvad er det, der gør, at de allersvageste i vores samfund nu også har fået muligheden for at opleve glæden ved at dyrke idræt?

I begrebets bredeste forstand har socialt udsatte mennesker fået muligheden for at dyrke idræt inden for nogle rammer, som de kan se sig selv i. Her skeles der ikke til, om man er misbruger eller psykisk syg. Alle er lige; alle er idrætsudøvere. Deltagerne opbygger social kapital og vokser i denne arena.

Hvor langt, vi faktisk er nået i Danmark, illustreres måske allerbedst ved at tage et kig ud over landets grænser.

DEN DANSKE MODEL

Til Udsatte Legene i Odense i 2009 deltog hold fra 11 forskellige nationer i håbet om, at vi dermed kunne udbrede idrætsbevægelsen til andre dele af Europa. Humanitas Onder Dak i Holland tog udfordringen op, og i 2010 skød de et fireårigt projekt i gang med afholdelsen af Social Inclusion Games 2010. Rammerne var fantastiske; hele campus på Twente Universitet var indrettet til lejligheden, og et eventbureau stod for underholdning og et setup uden lige. De danske forventninger oversteg imidlertid langt det niveau, som hollænderne havde lagt for den sportslige del af Social Inclusion Games. Set med de mange danske idrætsudøveres øjne var den hollandske form for brugerinddragelse, Mee Doen, utidssvarende efter danske forhold i udsatteidrætten. I IDVI leger vi ikke, at vi laver idræt, nej vi dyrker idræt. Vi var derfor vidner til, hvordan enkelte danske deltagere overtog aktivitetslederrollen på visse turneringer og på den måde viste hollænderne, hvordan fleksibel tilrettelæggelse ser ud uden at gå på kompromis med idrættens natur og med ambitionen om at lave et idrætsstævne som alle andre idrætsstævner.

[INGEN UNDSKYLDNINGER]

Særligt tilpassede idrætstilbud

Efter Tour de Udsat 2005 efterspurgte et samlet felt af cykelryttere reelle muligheder for at dyrke idræt inden for de rammer, som værestederne tilbyder. Det var lykkedes at fjerne alle de barrierer eller mulige undskyldninger, som værestedsbrugerne kunne have for ikke at deltage, eller som medarbejderne kunne have for ikke at melde hold til. Idrætten var tilpasset til brugerne og værestederne – ikke omvendt!

Tour de Udsat var et cykeletapeløb, hvor 130 cykelryttere, mod alles forventning, fra København til Vejle tilbagelagde en strækning på 341 kilometer på tandemcykler. Kampagnen skulle senere vise sig at blive startskuddet til idrætsbevægelsen: IDVI.

Værestedsbrugerne tog udfordringen op, fordi de blev mødt med positive forventninger og en positiv indstilling til deres formåen og adfærd. Tour de Udsat var egentlig mest af alt rammen for en kampagne med et utvetydigt budskab om, at socialt udsatte menneskers har ressourcer, og at de kan og vil gennemføre udfordringer, vi ikke forbinder med socialt udsatte eller såkaldt svage mennesker. Alene kampagnebudskabet vidner om, at tiden var en anden, og at meget få i virkeligheden troede på, at ordene ”idræt” og ”socialt udsatte” i ramme alvor kunne siges i samme sætning.

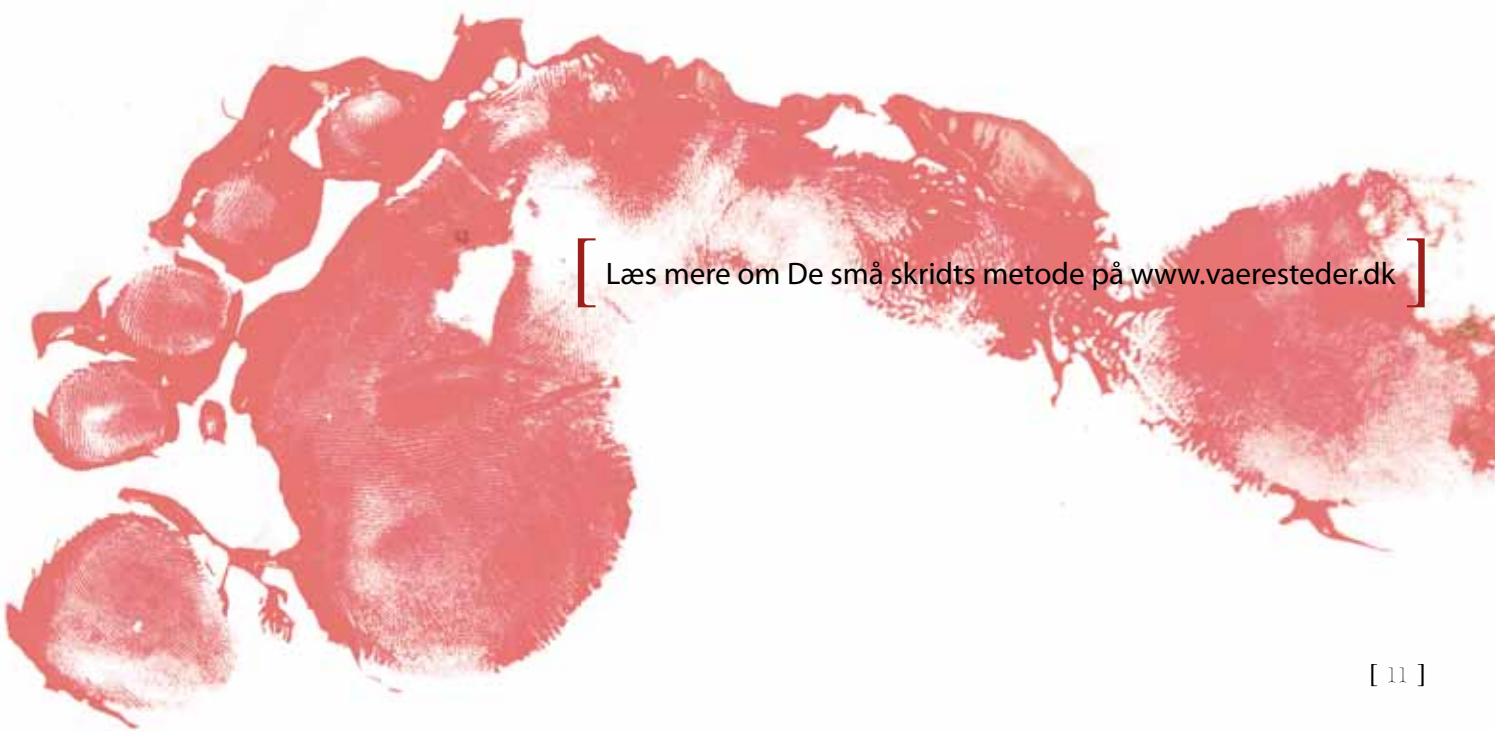
Allerede ved Tour de Udsat var sammensmeltningen af det kvalificerede idrætstilbud og en særlig måde at praktisere socialt arbejde på, som er kendt under navnet De små skridts metode, en realitet. De erfaringer, som Landsforeningen af VæreSteder høstede under Tour de Udsat, dannede grundlag for det videre arbejde med udviklingen af Idrætsorganisationen Dansk Væresteds Idræt. Erfaringerne fra dengang ligger stadig til grund for IDVIs arbejde og kan kort opsummeres i 6 punkter:

- Idrætten skal ud på værestederne, ikke omvendt
- Vi bygger på en allerede etableret kontakt og tillid med udgangspunkt i værestederne
- Det er nødvendigt, at udstyr bliver stillet til rådighed
- Omkostningerne ved deltagelse skal minimeres
- Konkurrence er noget, alle kan forholde sig til, hvilket med fordel kan tænkes ind i tilbuddene
- Tilbuddene gøres reelt tilgængelige ved f.eks. at have en lempelig rusmiddelpolitik og på andre måder imødegå barrierer for deltagelse

De små skridts metode

Værestederne arbejder ud fra det, vi kalder De små skridts metode. De små skridts metode er en filosofi eller et værdigrundlag, som slår fast, at værestederne er brugernes fristed samtidig med, at værestedet tilbyder muligheder for dets brugere. Værestederne anerkender, at personlig udvikling og grundlæggende forandringer i socialt udsatte menneskers livssituation må foregå på brugernes præmisser og i deres eget tempo. En udbredt erfaring på værestederne er, at fraværet af krav om forandring rent faktisk er befordrende for forandring. Denne indsigt går under betegnelsen forandringsparadoks.

Fællesskabet, de personlige relationer og dermed holdånden er afgørende for værestedernes muligheder for at hjælpe mennesker med at hjælpe sig selv. Mange socialt udsatte er modspillere i deres eget liv, og de har behov for støtte og social træning for at kunne blive medspillere. Fælles positive oplevelser er ét af de vigtigste redskaber, værestederne har til at styrke de sociale bånd og bekæmpe den altødelæggende ensomhed. Det er nemlig gennem de gode oplevelser, at lysten til at behandle sig selv bedre bliver stimuleret

[Læs mere om De små skridts metode på www.vaeresteder.dk]

9 principper for udsatteidrætten ...

Fire års udviklingsarbejde afføder et væld af gode erfaringer om best practice. For at give et nuanceret og bredspektret billede af kompleksiteten og mangfoldigheden i IDVIs idrætsstilbud har vi valgt at strukturere erfaringerne om best practice efter følgende 9 bærende principper:

Organisering

Organiseringen af idrætsudøvere i klubber under IDVI fordrer en fri og fleksibel klubstruktur, som ikke reproducerer de ekskluderende strukturer og forudsætninger i den etablerede idrætsverden.

Flagskibe

De store stævner giver deltagerne noget at se frem til og træne hen imod og er derfor en krumtap i mobiliseringen af deltagere og opbygningen af en egentlig idrætskultur på udsatteområdet.

De mange arrangementer

Det høje aktivitetsniveau og de mange stævner og turneringer overalt i landet har været den benzin, som har holdt bevægelsen kørende.

Opvisningshold

Udsattelandsholdet, Tandemtramperne og de andre opvisningshold illustrerer klart behovet for aktiviteter, som tilgodeser ønsket om konkurrence på forskellige niveauer.

Brugerinddragelse

Opkvalificeringen af værestedsbrugere til f.eks. holdledere har givet brugerinddragelsen på væresteder og andre sociale tilbud en helt ny dimension.

Kommunikationsstrategi

Den løbende kontakt med klubberne og den direkte kontakt med idrætsudøverne under aktiviteterne er fundamentet for at styrke deltagernes lyst til mere idræt og deres lyst til forandring i det hele taget.

Ambassadører

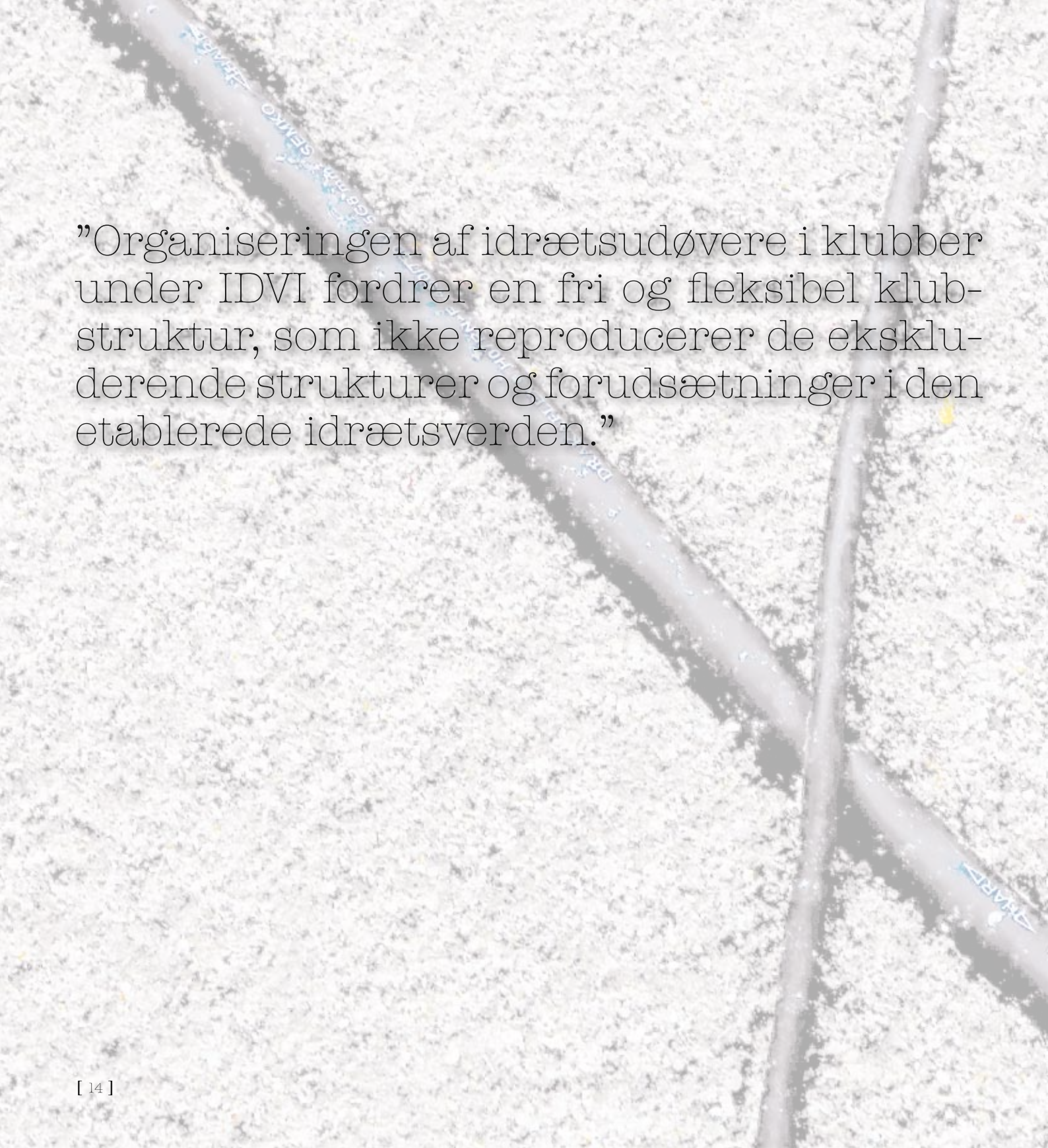
Sportsikoner, der repræsenterer udsatteidrætten, bygger bro til den etablerede idrætsverden og tilføjer en unik dimension til udøvernes oplevelse af kvaliteten af den sportslige afvikling af idrætsstævner.

Samarbejde og kommunale modeller

IDVIs samarbejdsprofil og brede appel i både idrætsverdenen og i den sociale, kommunale verden er dybt forankret i tanken om "værestedet som et sted at komme videre fra".

Positive oplevelser

Den positive oplevelse kan ikke sættes på formel. Fundamentet, for at de kan produceres, skal findes i rammer præget af accept, tillid og positive forventninger. Alle har brug for steder, hvor de kan få batterierne ladet op.

A background image of a tennis court. A tennis net is visible, with a tennis ball resting on the court surface. The net has the word "SHARP" printed on it in blue. The court surface is light-colored and textured.

”Organiseringen af idrætsudøvere i klubber under IDVI fordrer en fri og fleksibel klubstruktur, som ikke reproducerer de ekskluderende strukturer og forudsætninger i den etablerede idrætsverden.”

[ORGANISERING]

Tidligt i forarbejdet til etableringen af IDVI i maj 2006 stod det klart, at man ikke ville få succes med at kopiere den etablerede idræts organiseringsform, og at man ikke ville kunne overføre den etablerede idræts klubstruktur til værestedsidrætten, fordi forudsætningerne ikke ville kunne bære. Der var med andre ord behov for at finde en måde at organisere idrætsudøverne på, der var inkluderende, fleksibel og alligevel forpligtende samtidig med at være forenelig med værestedernes frihedstrang.

Ved at give køb på ensartetheden har vi i dag fået en vældig mangfoldighed og dynamik i IDVIs klubber. Vi har klubber, som lever i kraft af et fælles og delt ansvar mellem personale og brugere af de forskellige sociale tilbud. Vi har klubber, som fungerer på værestedsbrugeres præmisser alene, hvilket vil sige, at vi anerkender, at der kan være gode og mindre gode perioder, færre eller flere ressourcer – men altid en mulighed for at bidrage til fællesskabet.

Nogle af IDVIs klubber kan betegnes som ad hoc-klubber, der (gen-)opstår til større arrangementer. Andre klubber har ugentlige aktiviteter inden for forskellige idrætsgrene og fungerer som identificerbare rollemodeller for andre klubber, som gerne vil udvikle sig. Nogle klubber deltager i rigtig mange stævner og har solid lokal opbakning, andre kæmper for lokal opbakning og adgang til ordentlige idrætsfaciliteter. Uanset hvad og hvordan er de alle sammen klubber i IDVI.

Pointe Det er vigtigt, at man ikke skal forpligte sig til et års medlemskab til en bestemt aktivitet. Det er ikke en tidshorison, som er gangbar hos ret mange af vores medlemmer. Når lysten og interessen flytter sig fra en aktivitet til andre, så handler det om at tilpasse tilbuddet og ikke brugernes interesser. For at imødegå den aktuelle efterspørgsel bedst muligt foregår planlægningen af IDVIs aktiviteter for at halvt år ad gangen.

Udfordring Ofte hænger meget ansvar på en eller meget få personer. Det er et vilkår, vi indtil videre må acceptere, men gennem rådgivning, opkvalificering, holdlederkurser og aktiviteter forsøger IDVI at præge klubberne i retning af stærkere organisering, som kan føre til bedre muligheder for at styrke den lokale indsats.

[IDVI er gået fra 6 klubber i 2007 til 101 klub i 2011]

”De store stævner giver deltagerne noget at se frem til og træne hen imod og er derfor en krumtap i mobiliseringen af deltagere og opbygningen af en egentlig idrætskultur på udsatteområdet.”

[FLAGSKIBE]

En af de vigtigste erfaringer fra Tour de Udsat 2005 var betydningen af at have et mål, noget at træne hen imod. Derfor blev der skrevet to store idrætsstævner ind i den første udviklingsplan for IDVI: X-games 2008, som blev en generalprøve for Udsatte Legene 2009 (eng. Social Inclusion Games). Ved at afholde et stort internationalt stævne, og ved at give stævnet al den prestige og kvalitet, som man ville forvente af ethvert andet internationalt idrætsstævne, skaber man hos deltagerne en forventning om en oplevelse for livet. Det var den oplevelse, Udsatte Legene blev solgt på, da IDVI turnerede rundt hos medlemmer i vinteren 2008-2009. Udsatte Legene blev en anledning for mange væresteder, boformer, behandlingsinstitutioner og andre sociale tilbud til at etablere idrætsklubber og hold i de 40 forskellige discipliner, stævnet bød på. Udsatte Legene blev betragtet som et kærligt puf til værestedsbrugerne og personalet i forhold til at fokusere på aktiviteter og idræt – men i virkeligheden var det bare en mulighed, der var for god til at lade passere.

Deltagelse i stævner som X-games, Udsatte Legene eller Social Inclusion Games 2010 forplanter sig som ringe i vandet i den enkelte medlemsklub. Det fælles projekt og holdånden næres af ønsket om ens holddragter, lokale sponsorer til transport, tasker, lokal pressedækning etc. Holdskiltene fra Udsatte Legenes indmarch hænger stadig rundt om hos de deltagende hold som et minde og et socialt bindemiddel. Enkelte hold havde sågar medbragt deres skilte i Holland 2010.

” Det er helt fantastisk, at der kan stables sådan noget på benene. Man bliver rørt over den ånd, som opstår alle deltagerne imellem – især når man tænker på hvor blandet en skare, vi har med at gøre. Jeg har fået øget min bevidsthed omkring idrættens mange muligheder. Der skabes hele tiden sejre, store som små.

Dorrit, holdleder fra Clean House i København, om SIG 2010.

Udfordring Til Udsatte Legene 2009 kom der dobbelt så mange deltagere som forventet. Det er naturligvis en kæmpe udfordring i planlægning og logistik, for hvad gør man, når målet er, at så mange som muligt skal deltage, og ingen skal udelukkes? Denne form for tilpasning bruges der mange ressourcer på.

[For 20 % af deltagerne, der både deltog i X-games og Udsatte Legene, var idræt en ny oplevelse. Med de store stævner får vi altså fat i en særlig målgruppe.]

”Det høje aktivitetsniveau og de mange stævner og turneringer overalt i landet har været den benzin, som har holdt bevægelsen kørende.”

[DE MANGE ARRANGEMENTER]

Det er vigtigt, at aktivitetsudbuddet både rummer velkendte discipliner og helt nye oplevelser. I første halvår af 2011 har IDVI således tre helt nye discipliner på programmet – høvdingebold, floorball og softball – enten som et stævne, en temadag eller som træningsdage.

Der kan være flere konkurrencer og discipliner ved IDVIs stævner frem for bare én. Ved at kombinere tilbuddene kan de, der egentlig bare kom for at se på, få muligheden for selv at deltage. Nogle brugere af de sociale tilbud oplever det som grænseoverskridende og fremmedgørende at komme i en idrætshal, et bowlingcenter – eller sågar til et IDVI-stævne. Mange er kommet til vores arrangementer med en forestilling om, at ”det nok ikke er noget for mig”, eller ”jeg skal i hvert fald kun spille petanque eller dart”, men har så hen over dagen følt sig trygge til også at prøve andre ting. Mange af klubberne er opstået, fordi brugere på værestederne har set eller hørt noget om IDVI, Udsatte Legene eller Social Inclusion Games. Når de henvender sig, er det vigtigt, at der aldrig er lang tid til det næste stævne, og at stævnerne appellerer meget bredt.

To klare indikatorer på, at der er skabt et behov for idrætsaktiviteter i denne arena

- Der er stor efterspørgsel på tilbud: Vi oplever i stigende grad, at deltagerne holder sig orienteret på IDVIs hjemmeside og gerne vil tilmelde sig stævner – også før invitationerne er sendt ud.
- Mobiliteten er stor: F.eks. til en fiskekonkurrence ved Næstved foråret 2011 kom der hold kørende fra Esbjerg, Vildbjerg og Århus. Opvisningsholdene udgøres ligeledes af idrætsudøvere fra hele landet, som mødes på forskellige geografiske lokaliteter.

Udfordring Den store udfordring bliver i fremtiden at styrke klubberne tilstrækkeligt, til at de selv kan stable turneringer og aktiviteter på benene. Det er svært for IDVI at dække de mange behov over hele landet – ikke mindst i takt med, at der bliver flere og større klubber, og klubberne bliver mere idrætsaktive.

8 GODE RÅD TIL ARRANGØRER AF IDRÆT FOR SOCIALT UDSATTE

Deltagerne bør altid tages alvorligt – det gælder såvel for rammerne som i tilgangen generelt.

Fleksible tilmeldingsprocedurer sikrer, at flere får muligheden for at deltage.

I turneringsplanlægningen skal der være åbent for ændringer – helt ind til sidste øjeblik.

Tænk i, at målgruppen ofte spænder bredt – udbuddet af discipliner bør afspejle dette.

Udbyd gerne niveauinddelte konkurrencer – konkurrenceelementet er motivationen for mange.

Forplejning og mulighed for kaffe er en god indgangsdør til brugerne.

Mindre præmier og/eller pokaler er en konkret form for anerkendelse, der fungerer godt.

Ikke-ekskluderende rusmiddelpolitik kan med fordel implementeres.

”IDVI anerkender behovet for idrætsarrangementer, hvor det for deltagerne er tilladt at være påvirket i en grad, der svarer til ”lavest mulige funktionspromille”. Dog må indtagelse af rusmidler ikke finde sted på de fællesarealer, sportsarenaer, lejrpladser og festarealer, hvorpå arrangementet afvikles.”

IDVIs retningslinjer for deltagelse § 4 A

”Udsattelandsholdet, Tandemtramperne og de andre opvisningshold illustrerer klart behovet for aktiviteter, som tilgodeser ønsket om konkurrence på forskellige niveauer.”

[OPVISNINGSHOLD]

Tour de Udsat viste os, at konkurrenceelementet og den fysiske udfordring er motiverende for værestedsbrugerne. Cykelløbet havde ikke været det samme uden konkurrence, de mange små sejre og anerkendelsen fra de andre hold – alt det, der hører med til at være cykelrytter. Uanset om man er med for at vinde eller ej, har vi erfaret, at konkurrencen er en konkret størrelse, brugerne kan forholde sig til.

Udsattelandsholdet i fodbold, som blev født til kampen mod DBUs Old Boys landshold under Udsatte Legene, er præget af et højt sportsligt niveau. Det er forbundet med prestige at være på holdet, og der er benhård kamp om pladserne ved udtagesstævnerne. De fysiske, sundhedsmæssige effekter er uden tvivl mest synlige på Udsattelandsholdet.

Tandemtramperne, som har eksisteret siden og fortsat kører på cyklerne fra Tour de Udsat, er præget af en ganske anden ånd. Her kan man sætte sine egne mål om hvilke løb, man vil deltage i, og hvor mange kilometer, man vil træde. Hyggen ved morgenmadssamlingerne og de indlagte proviantpauser udgør en vigtig del af Tandemtrampernes sammenhold.

Pointe Uden nogensinde at glemme vores primære formål om at skabe idrætsoplevelser for brugerne, så er opvisningsholdene en vigtig del af IDVIs ansigt ud ad til. De er med til at synliggøre udsatteidrætten og behovet for tilbud til målgruppen; de repræsenterer IDVI og værdierne i den bredeste del af den danske breddeidræt.

”

At blive udtaget til landsholdet giver en tro på sig selv – og en tro på livet uden for banen også. Sammenholdet på holdet betyder også rigtig meget. Næsten mere end den sportslige præstation.

Jesper, anfører på Udsattelandsholdet.

Udfordring Den geografiske spredning for de sammensatte hold er en udfordring. Der er meget langt fra Frederikshavn eller Nykøbing Falster for en træningstur med Tandemtramperne, der må fortsat arbejdes for at styrke udsatteidrætten lokalt. Vi kompenserer allerede lidt ved at tilrettelægge deltagelsen i cykelmotionsløb efter, hvor i landet deltagerne kommer fra.

”Opkvalificeringen af værestedsbrugere til f.eks. holdledere har givet brugerinddragelsen på væresteder og andre sociale tilbud en helt ny dimension.”

[BRUGERINDDRAGELSE]

Holdlederfunktionen er det organisatoriske hængsel, som kobler klubberne til IDVI. Holdlederne har en stor del af æren for, at deltagerne kommer til stævnerne, og at stævnerne lader sig afvikle smidigt. Det er også i høj grad holdledernes fortjeneste, at der er lokale aktiviteter. De fungerer som IDVIs direkte infokanal til idrætsudøverne.

Værestedsbrugerne er værestedsidrættens største ressource. Idræt er et fremragende redskab til at praktisere brugerinddragelse og frivillighed, fordi det er lystbetonet, det er noget, brugerne føler giver dem et udbytte af en indsats, og fordi der er utroligt mange konkrete opgaver og funktioner, som værestedsbrugerne kan udfylde og tage ansvar for. Der er en plads til alle, her er der brug for både tilskuere og heppere, udøvere, holdledere, turneringsarrangører, bestyrelsesarbejdere, fundraisers, fotografer etc.

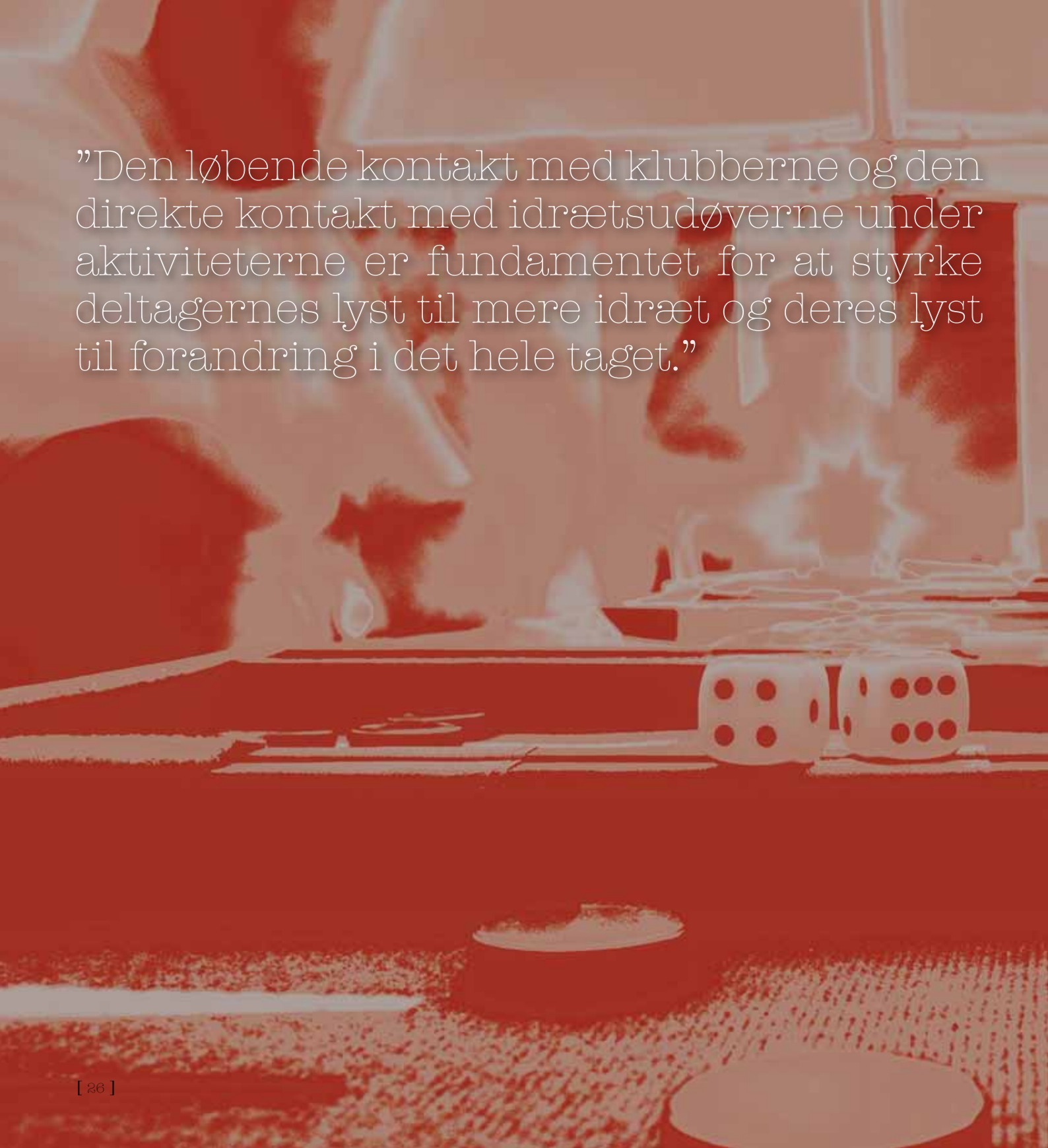
Eksempel Efter at en gruppe af frivillige fra Folkekøkkenet i Kolding har været af sted på holdlederkursus, er der virkelig blevet sat skub i aktiviteter på stedet. Idræt har i en årrække ikke været en prioriteret del af det daglige arbejde, men nu kommer brugerne hyppigt af sted til arrangementer, fordi der er nogle mennesker, der brænder for udsatteidrætten. Ikke mindst har de frivillige givet liv til turneringer inden for billard og bordtennis, der kan foregå lokalt på værestedet. Turneringerne er forløbet over 11 uger, og formen er tilpasset til netop deres brugere. Pointsystemet er f.eks. indrettet således, at de trofaste spillere øger chancerne for at løbe af sted med hovedpræmierne, der er sponsoreret af gode forbindelser til lejligheden.

”

I den her verden har jeg fundet ud af, at jeg ikke er alene med de problemer, som jeg har. Man kan næsten sige, at jeg har gjort kometkarriere: Det er virkelig gået stærkt fremad for mig de sidste fire måneder. Nu er jeg holdleder, og jeg har lært en masse nye mennesker at kende, bl.a. gennem idrætten. Det er rart at blive taget alvorligt og kunne bruges til noget.

Kim, holdleder fra IOGT Herning.

Udfordring Det kan være rigtig svært at ramme balancen i forhold til, hvad den enkelte bruger gerne vil, hvad han/hun mener at kunne magte – og hvad vedkommende i realiteten formår. Kunsten er at fokusere på det positive og sikre, at brugerne af de forskellige sociale tilbud får gode oplevelser ud af deres engagement.

”Den løbende kontakt med klubberne og den direkte kontakt med idrætsudøverne under aktiviteterne er fundamentet for at styrke deltagernes lyst til mere idræt og deres lyst til forandring i det hele taget.”

[KOMMUNIKATIONSSTRATEGI]

Målet med IDVI er ikke bare at tilbyde idræt til socialt udsatte, men at bruge idrætten som et redskab i det sociale arbejde. Idrætten skal i enhver henseende understøtte det positive og værdige forandringssmiljø hos vores medlemmer ved at fokusere på mulighederne og de gode egenskaber, som socialt udsatte mennesker skal bygge deres fremtidige liv på.

Overvejelserne omkring kommunikation kan deles op i to hensyn. Dels gør vi idrætten og deltagerne i idrætsstævnerne synlige hjemme på deres steder gennem plakater, invitationer, idrætsbeklædning og andet materiale. Således spejles deltagerens identitet som aktive idrætsudøvere meget direkte. Vi kommunikerer i en seriøs men uhøjtidelig tone, hvor vi ikke mindst visuelt forsøger at motivere til aktivitet. Dels gennemsyres tilrettelæggelsen og gennemførelsen af stævner, træningspas og holdledersamlinger af et syn på deltagerne først og fremmest som idrætsudøvere. Vi tilstræber at skabe de samme gode rammer, som andre idrætsudøvere ville forvente, for derigennem at fortælle dem, at vi tager dem og deres idræt alvorligt.

At vi i IDVI benytter faciliteter som Odense Idrætspark og Vingstedcentret bekræfter denne seriøsitet og understreger, at der er tale om rigtig idræt og rigtige idrætsudøvere. Præmieoverrækkelserne med medaljer, pokaler og tøjpræmier rammer begivenhedsrige dage ind. De er følelsesmæssige højdepunkter ved såvel endags som ugelange stævner.

Udfordring Det er en vedvarende bestræbelse at tilsidesætte de negative forventninger og forestillinger, man møder, om hvad udsatte mennesker ikke kan, eller hvad der kan gå galt. Men når man gør det, forøges chancerne for at skabe en god oplevelse i et inspirerende miljø, som giver mod på mere idræt. Vi arbejder fortsat på, at vores budskab kan nå den bredeste målgruppe. For som Erik Gundersen sagde under X-games: "Ingen kan alt, alle kan noget."

Brugen af de "ulympiske" ringe ved Udsatte Legene er et eksempel på, hvordan man gennem symboler sætter et niveau og skaber en fælles ramme for begejstringen. Ved Social Inclusion Games et år senere strøg de officielle olympiske ringe til tops ved åbnings- og afslutningsceremonien. IOC var Sport for all protector for Social Inclusion Games 2010.

”Sportsikoner, der repræsenterer udsatteidrætten, bygger bro til den etablerede idrætsverden og tilføjer en unik dimension til udøvernes oplevelse af kvaliteten af den sportslige afvikling af idrætsstævner.”

[AMBASSADØRER]

Den blotte tilstedeværelse af idrætskoryfæer som Peder Pedersen, Claus Petersen eller Lars Høgh ved et stævne som Udsatte Legene giver stof til historier og drømme. Men ambassadørerne har bidraget med meget mere end bare tilstedeværelse. I kraft af deres store engagement, værdifulde netværk og moralske opbakning har de åbnet døre og muligheder, som ellers ville være udelukkede. IDVI blev født med sin første ambassadør, protektoren fra Tour de Udsat. Samarbejdet mellem Danmarks Cykle Union og Landsforeningen af VæreSteder om afviklingen af Tour de Udsat var på alle måder eksemplarisk. Som protektor for løbet, og dermed relationen mellem DCU og LVS, stod en mangeårig politimand med nuanceret indsigt i den sociale virkelighed på værestederne og en organisatorisk platform som formand for Danmarks Cykle Union. Peder Pedersen har da også lige siden været ambassadør og rådgiver for IDVI.

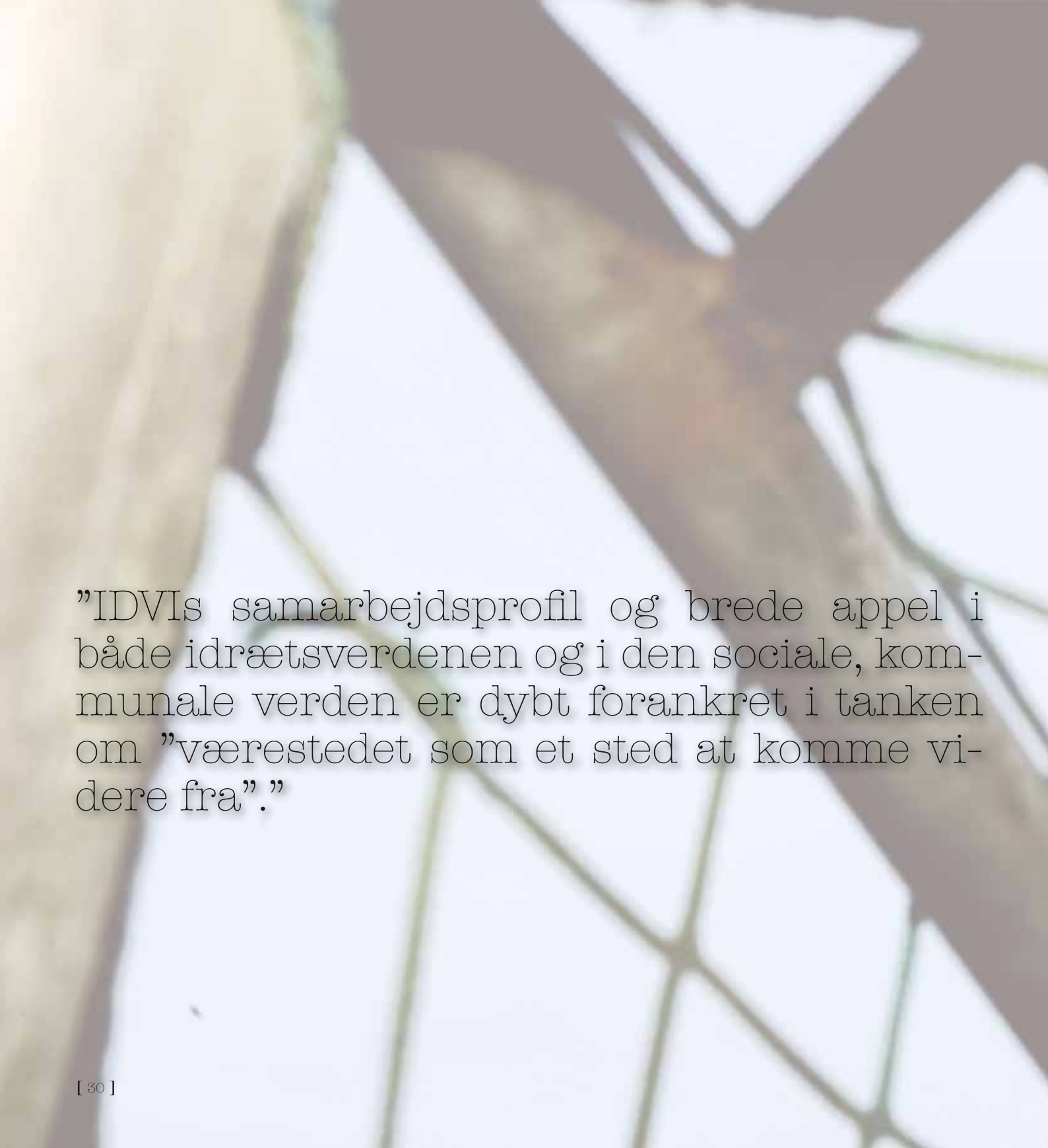
Den prestige, der er bygget op omkring Udsattelandsholdet i fodbold, kan ikke vurderes uafhængigt af de berømtheder, som omgav holdet og stillede op som modstandere. Lars Høgh var Udsattelandsholdets officielle målmandstræner og deltog i flere træningslejre og kampe. Lars var som ambassadør for Udsatte Legene en central del af festlighederne ved åbningsceremonien og en bærende kraft for, at DBU stillede med et historisk stærkt hold med Michael Laudrup i spidsen for det meste af EM-holdet fra 1992.

”

Det glæder mig personligt at kunne bidrage med min opbakning til en begivenhed, hvor breddeidrætten igen opleves i bredeste forstand, og hvor sportens kerneværdier ”fællesskab, fairplay og glæde” får en ny og forfriskende iklædning og i den grad understreger, at sporten er et enestående samlingspunkt.

Protektor for Udsatte Legene 2009, H.K.H. Kronprins Frederik.

Udfordring Udsatteidrættens fremtid i Danmark og internationalt afhænger blandt andet af LVS' og IDVIs evne til fortsat at knytte bånd til den etablerede idrætsverden. IDVI er meget bevidst om, at ambassadørerne ikke bare skal være stjernestøv, men at ambassadørerne er en meget vigtig brik i forankringen og udviklingen af kvalificerede idrætstilbud for socialt udsatte mennesker.

"IDVIs samarbejdsprofil og brede appel i både idrætsverdenen og i den sociale, kommunale verden er dybt forankret i tanken om "værestedet som et sted at komme videre fra"."

[SAMARBEJDE OG KOMMUNALE MODELLER]

Værestederne er et centralt placeret supplement til de øvrige sociale og sundhedsmæssige indsatser, fordi de er brugernes steder. Værestederne er både indgangs- og udgangsdør fra det offentlige hjælpesystem. Værestederne er ikke blivesteder, men overgangssteder. Værestedernes fornemmeste mål er at lade brugerne vokse ud af dem. Den ambition fordrer nære samarbejdsrelationer til såvel kommunale forvaltninger, behandlingsinstitutioner, psykiatrien og til det omgivende samfund, herunder lokale kultur- og idrætstilbud.

Siden etableringen af IDVI har forskellige modeller for samarbejde med kommunerne om idrætsindsatsen for socialt udsatte været afprøvet. De fleste kræfter er blevet lagt i fire forskellige idrætskraftcentre med det samme mål om at udbrede og støtte et bredt idrætstilbud til udsatte mennesker i hele lokalområdet gennem en organisatorisk indsats og tilrettelæggelse af lokale aktiviteter. I tillæg til idrætskraftcentrene har flere andre kommuner bidraget til at styrke idrætstilbuddene lokalt gennem ansættelsen af idrætsmedarbejdere, aftaler om lån af udstyr og adgang til faciliteter etc.

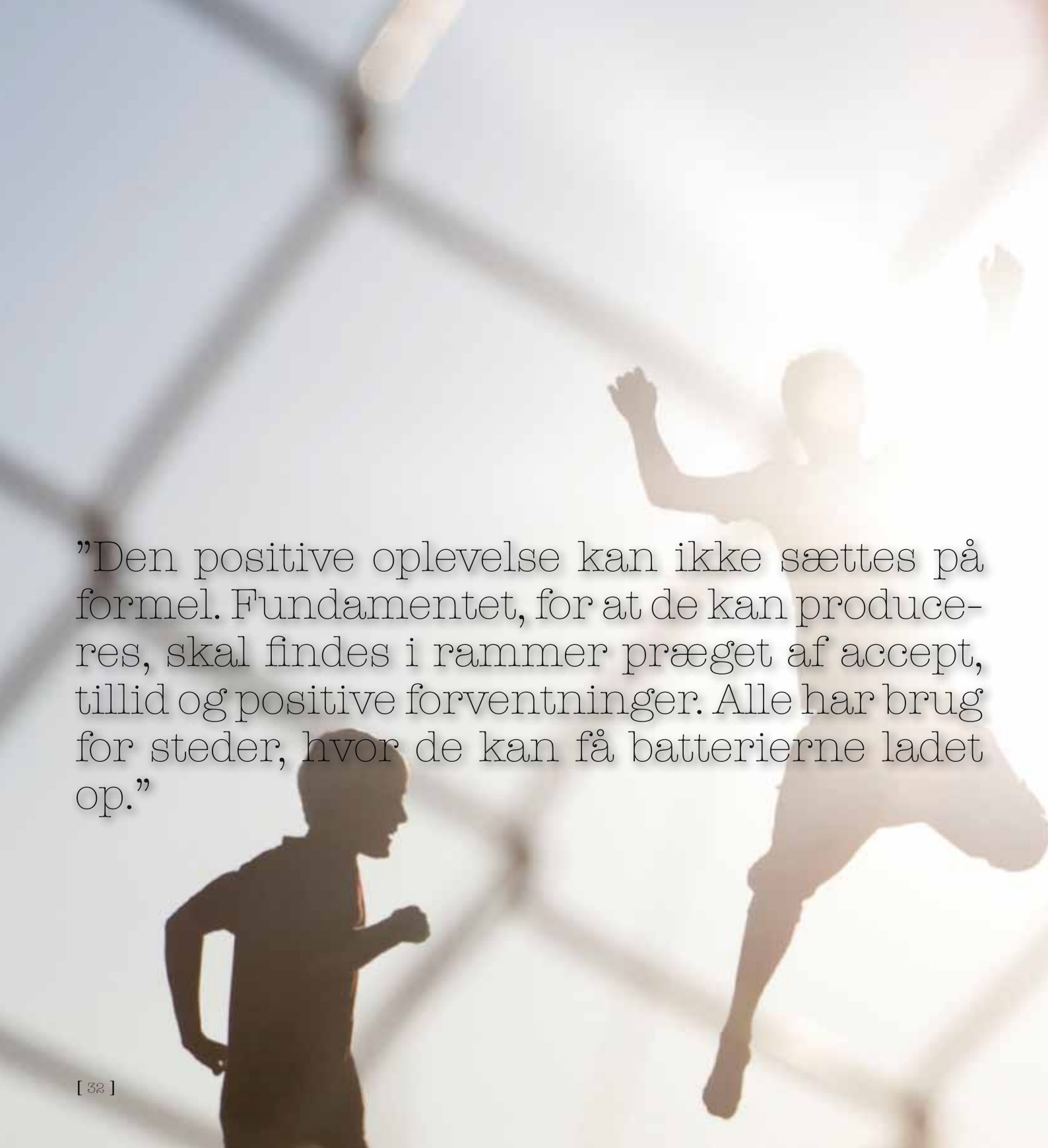
”

Forleden dag udtrykte kvinden i billetlugen til den lokale svømmehal, hvordan hun virkelig havde set en udvikling hos de mennesker, vi har haft med gennem de sidste fire år. En sådan udvikling kan være svær at beskrive, den skal ses! Efter projektperiodens udløb håber vi meget på at blive integreret som et kommunalt tilbud. Vi vil fortsætte med at gøre opmærksom på os selv her i Esbjerg, fordi vi tror på, at udvikling godt kan ske nedefra.

Louise, projektleder af Idrætskraftcenter Esbjerg.

Udfordring Kommunerne har mange uafprøvede muligheder for at støtte idrætten for de socialt udsatte. En udfordring i fremtiden bliver for eksempel at få de kommunale kultur- og fritidsforvaltninger til at anerkende, at vi har en fælles opgave og et fælles ansvar for at yde den ekstra hjælp, der er behov for, hvis udsatteidrætten skal styrkes, og socialt udsatte skal have mulighed for at dyrke idræt.

[Ved Udsatte Legene havde LVS 74 officielle samarbejdspartnere fra kommuner, idrætsforbund, private virksomheder og uddannelsesinstitutioner.]

The background of the page features a soft, out-of-focus image of two children on a swing set. One child is in the foreground, seen from the side in silhouette, swinging. Another child is further back, also on a swing, with their arms raised. The scene is bathed in a warm, golden light, suggesting a bright day or sunset. The text is overlaid on the left side of the image.

”Den positive oplevelse kan ikke sættes på formel. Fundamentet, for at de kan produceres, skal findes i rammer præget af accept, tillid og positive forventninger. Alle har brug for steder, hvor de kan få batterierne ladet op.”

[POSITIVE OPLEVELSER]

For mennesker med et begrænset netværk og svage familiemæssige relationer opfylder fællesskabet og sammenholdet på værestederne et basalt behov. Værestedet udgør for mange den nærmeste familie eller den familie, man aldrig har haft. Det er i det lys, man skal se holdånden og behovet for manifestationen af, at man har et tilhørsforhold til en klub og et værested, som kendetegner deltagelsen i IDVIs idrætsstævner.

Som i alle andre familier glæder man sig sammen til, at man skal af sted, og efterfølgende har man fælles oplevelser at se tilbage på. IDVIs film, plakater, hjemmeside, blade og andre udgivelser udgør da også en stadigt stigende del af værestedernes fotoalbums og udsmykning.

”

”

”

”

”

”Tour de Udsat var en stor oplevelse og med til at give deltagerne noget rigtig godt med på vejen. Det fællesskab, som LVS er med til at lave som en ramme – den livsglæde, den oplever de jo sjældent andre steder, og det har været med til at gøre livet rigere for dem.”

”Jeg har haft meget angst over for andre mennesker, men nu føler jeg bare balance. Her er en god stemning, ingen ser ondt på hinanden, og vi klapper ad hinanden. Det er sådan en fællesskabsfølelse, her bare er. Jeg elsker at være her. Her slapper jeg af!”

”Her til UL fik jeg en bronzemedalje, som jeg har vundet i minigolf, og så pokalen, så det er jeg rigtig glad for. For fem måneder siden, der var jeg ude at drikke, og jeg havde et rigtig sølle liv. Det er en stor følelse at stå på skamlen og bare få lov til at blive hædret for sit mod og sin sejr. Det kan være svært at forstå, at man faktisk kan vinde nogle sejre, selvom man er tidligere misbruger, og man er udsat. Man kan komme langt i sit liv, selv som taber, som jeg nogle gange har følt mig. Jeg ville ønske, mine forældre de så mig.”

”Det har altid været min drøm at være fodboldspiller, og det har givet mig frihed. Selv i fængslet, da jeg var syg og på metadon – og jeg har været på heroin – den måde, jeg kunne få det ud på, det var ved at spille fodbold. Det var det, der holdt mig i live. Det var den måde, jeg fik respekt på.”

”Jamen altså, jeg kan ikke sige andet end; giv os nogle flere store stævner, lad os da komme ud og få brugt vores kræfter. Det er med til at holde folk clean!”

hætt kan...

give ny energi og inspiration i hverdagen
endore medarbejder-/brugerrelationen
være en social træningsbane med konkrete
afgrænsede udfordringer
ge kropsbewusstheit, gøre at man mær-
ke sin krop igen
endore misbrugs mønstre og medicinbehov
give masser af små succesoplevelser og
gøre selvforståelse
ge velvære og håb i livet
være en indgangsdør til samfundet.

[OPGØRELSE AF RESULTATER]

At idræt er sundt for både sjæl og legeme, er der ikke længere nogen, der kan være i tvivl om. Fysisk aktive mennesker lever længere, har et bedre helbred og færre fysiske skavanker end de, der er fysisk inaktive. Idræt og fysisk aktivitet er en kilde til livsglæde og vitalitet.

Socialt udsatte mennesker har måske i højere grad end så mange andre behov for idrættens positive effekter. Derfor har vi set nærmere på, hvad idræt betyder i socialt udsatte menneskers liv i rapporten "Idræt som redskab i det sociale arbejde". Effekterne i kvantitativ forstand kan her sammenfattes til følgende:

Motionsdyrkelse: Socialt udsatte, der har deltaget i de store idrætsstævner, dyrker mere motion, også i hverdagen, end gruppen af socialt udsatte generelt set. Faktisk er der en signifikant forskel på 40,1 procentpoint for idrætsdeltagerne.

Dannelse af relationer: Socialt udsatte, der over tid har tilknytning til idrætsmiljøet, er bedre til at skabe og indgå i relationer. Gruppen har i højere grad kontakt til deres familie, venner og bekendte. De føler i øvrigt, at de har støtte og nogen at snakke med om deres problemer. På sidstnævnte parameter påviste vi en effekt på 24,1 procentpoint for idrætsudøverne.

Lyst til forandring: Socialt udsatte, der dyrker idræt, er bedre stillet på en række variable, der alle sammen kan stimulere lusten til forandring. De besøger oftere tandlægen og kommer i bad i tilstrækkeligt omfang. I forhold til f.eks. indtagelse af varm mad gør idræt en forskel på 14,7 procentpoint for idrætsdeltagerne. Endelig synes idræt at bidrage til øget overskud og energi.

I kvalitativ forstand har vi dokumenteret idrættens særlige betydning på det sociale område:

Idræt kan ...

- ... give ny energi og inspiration i hverdagen
- ... ændre medarbejder-/brugerrelationen
- ... være en social træningsbane med konkrete, afgrænsede udfordringer
- ... øge kropsbevidstheden; gøre at man mærker sin krop igen
- ... ændre misbrugsmønstre og medicinbehov
- ... give masser af små succesoplevelser og ændre selvforståelser
- ... øge velvære og håb i livet
- ... være en indgangsdør til samfundet.

[STATUS EFTER FIRE ÅR]

1586 guld-, sølv- og bronzemedaljer er blevet uddelt de seneste fire år, men vinderne i dette projekt står ikke til optælling. Selvom konkurrenceelementet er en klar motivationsfaktor for deltagelse, kan den sejr, deltagelsen i sig selv udgør for nogle, langt overstige de sportslige resultater, når regnestykket skal gøres op. Succesen består i høj grad i, at tilbuddet om idræt er blevet bredt ud til socialt udsatte mennesker forstået i videst mulige forstand.

Facts om IDVI

Medlemsklubber: 101

Repræsentation i kommuner: 42 %

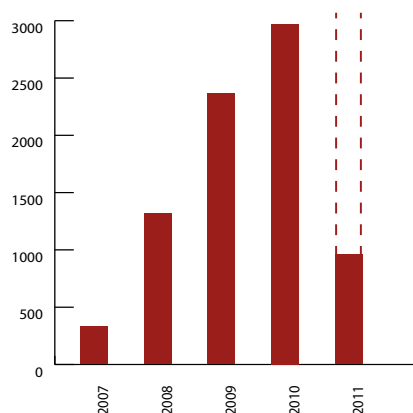
Gennemgåede holdlederuddannelser: 135

Idrætsarrangementer: 92

Disciplinudbud: 56

Deltagere: 8153

Holdlederuddannelsen er i løbet af de sidste to år blevet en opprioriteret del af IDVIs arbejde i takt med, at vi forsøger at få flere idrætsaktiviteter til at blomstre nedefra. Ud over holdlederuddannelsen, der nu foregår som et internatkursus på Vingsted Centret over tre dage, har vi afholdt diverse temadage og instruktørdage inden for udvalgte discipliner.

DELTAGERFREMANGANG I IDVI

2007:	386
2008:	1377
2009:	2434
2010:	2963
2011:	993 (ultimo maj)

Generalprøven for Udsatte Legene og samarbejdet mellem LVS, IDVI og Odense Kommune udviklede sig til en sand sportsfest med 450 deltagere. Selvom deltagerne hovedsagligt kom fra stoffrie væresteder og behandlingsinstitutioner, var det vigtigt for arrangørerne, at den brede målgruppe var repræsenteret i forhold til at skabe det ideelle erfaringsgrundlag for Udsatte Legene 2009.

Den oprindelige målsætning for deltagerantallet ved Udsatte Legene var 5-600. Det niveau var stort set nået allerede ved X-games, så overliggeren blev fjernet, og da UL blev skudt i gang, var der indskrevet 1239 idrætsfolk fra 82 hold fordelt på 11 nationer.

SOCIAL INCLUSION GAMES

Den hollandske videreførelse af Udsatte legene blev en manifestation af, hvor langt udsatteidrætten er kommet i Danmark. 746 danske idrætsudøvere fra 45 klubber var forbilleder og en stærkt medvirkende årsag til, at ingen i Holland efterfølgende var i tvivl om potentialet i et nationalt idrætsforbund.

[FREMTIDEN]

Fire års udviklingsarbejde har til overmål demonstreret behovet for og opbakningen til særligt tilrettelagte idrætstilbud til socialt udsatte. Gennem de fire år, der er gået, har vi skabt en forventning blandt tusindvis af idrætsudøvere, som ikke tidligere dyrkede idræt, og som ingen mente var hverken interesserede i, eller i stand til, at dyrke idræt.

IDVI har en plan for de kommende fire år. En plan, der skal fremtidssikre udsatteidrætten på det fundament af klubber, idrætsfolk og principper for tilpasning, som IDVI baserer sig på.

IDVI 2011-2015

Udviklingsplanen for Idrætsorganisationen Dansk Væresteds Idræt består af fire indsatsområder:

- Styrkelse af organiseringen i klubberne
- Kommunal forankring af idrætstilbuddene
- Flere idrætsaktiviteter
- International organisering

Planen rummer konkrete målsætninger for hvert indsatsområde og beskrivelser af de organisatoriske forudsætninger, som deres indfrielse hviler på.

På trods af at IDVI er blevet en stor succes blandt socialt udsatte, er der tale om et meget sårbart organiseringsgrundlag. Der er til stadighed behov for støtte til de socialt udsattes idrætsorganisation, ligesom der er til de udsatte i øvrigt. Det, der har taget fire år at bygge op, kan falde fra hinanden på en nat, hvis ikke vi får sikret overgangen fra projekt til solid organisation. Vi befinder os lige nu i en unik situation, hvor en masse mennesker er engageret om et fælles mål; nemlig at få implementeret idræt som et tilbud på væresteder, boformer og behandlingsinstitutioner i hele Danmark. Vi skylder alle disse mennesker at udnytte dette momentum, mens tid er.

I D R Æ T S O R G A N I S A T I O N E N D A N S K V Æ R E S T E D S I D R Æ T